

Шевченко В. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

РІВЕНЬ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ І КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У САМОСТІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні, в рамках концепції модернізації сучасної освіти, предметом дискусії багатьох учених, педагогів і методистів є питання щодо створення інфокомунікаційного середовища на базі широкого використання високоякісних і високошвидкісних інформаційних і комунікаційних технологій.

***Ключові слова:** інформаційні технології, ПЕОМ, ІКТ, інформаційна компетентність, компетентнісний підхід, інформаційна грамотність та самостійна навчальна діяльність.*

Нове століття визначає новий напрям в організації навчального простору університету – це організація єдиного інфокомунікаційного середовища, що забезпечує тісну мережеву взаємодію суб'єктів освітнього простору. Сьогодні, в рамках концепції модернізації сучасної освіти, предметом дискусії багатьох учених, педагогів і методистів постає питання створення даного середовища на базі широкого використання високоякісних і високошвидкісних інформаційних і комунікаційних технологій. Одним з етапів реалізації даного питання, разом з активним розвитком Інтернет-освітніх ресурсів і технологій, є оновлення навчального процесу з широким застосуванням мультимедіа-технологій. На сьогоднішній день практично на всіх факультетах університету ім. М. П. Драгоманова є достатній досвід по розробці і створенню електронних навчально-методичних освітніх комплексів на власній технічній базі: електронні методичні рекомендації; електронні навчальні посібники, автоматизовані словники і довідники, мультимедійні підручники; електронно навчальні і контролюючі програми і багато інше.

Проте необхідно пам'ятати, що переважаючим аспектом проектування даних електронних матеріалів є віддзеркалення в них суб'єктної позиції учасників навчально-виховного процесу, що забезпечує побудову індивідуалізованих освітніх маршрутів. Отже, ефективність технологій роботи з цими матеріалами визначається попередньою діагностикою готовності студентів до використання цих матеріалів у вирішенні освітніх завдань. Тому на сьогоднішній день особливий інтерес мають наступні питання: чи готові студенти до свідомого використання електронно-освітніх матеріалів в процесі самостійної діяльності? Чи готові студенти зробити адекватний вибір із запропонованих ним варіантів освітніх маршрутів? Чи здатні ті, що навчаються без безпосереднього контролю з боку викладача точно глибоко вивчити електронно-освітній матеріал за обмежений проміжок часу?

Разом з цими питаннями, великий інтерес викликають і способи діагностики готовності студентів до використання ІКТ в самостійній діяльності, а надалі – в професійній діяльності. Готовність студентів являє собою здатність активного використання ІКТ для пошуку, організації, зберігання, створення і презентації нових інформаційних продуктів, а також уміння організувати свій навчальний процес в інфокомунікаційному середовищі.

Як відомо, освітня діяльність включає ряд структурних компонентів: мотиваційно-цільовий, теоретико-методичний, комунікативний, проектувальний для рефлексії і організаційно-управлінський. Домінуючими в самостійній навчальній діяльності виявляються останні два компоненти. Проблема вивчення всіх компонентів освітньої діяльності з погляду самостійної одиниці і з погляду їх тісного взаємозв'язку знайшла

віддзеркалення в теоретико-експериментальних роботах багатьох видатних і молодих учених. Проте проблеми вивчення і формування умінь проєктувального і організаційно-управлінських компонентів залишаються вивченими на сьогоднішній день в недостатній кількості. Загально відомо, що основу даних компонентів складають уміння управління самостійною діяльністю, які розглядаються як найважливіша складова суб'єкта освітнього процесу.

Саме тому, кажучи про готовність тих, що навчаються до роботи з ІКТ в рамках самостійної діяльності, необхідне дослідження умінь управління самостійною діяльністю студентів. В узагальненій формі під уміннями управління самостійною діяльністю ми розуміємо уміння планувати свої навчальні дії з досягнення навчальної і особливо-значущої мети, самовивчення (самоаналіз), самоконтроль, самооцінку, самокорекцію результатів своєї діяльності, уміння прослідкувати динаміку в її здійсненні на базі прийомів саморегуляції. Діагностика умінь управління самостійною діяльністю припускає вивчення того, наскільки усвідомлено, цілеспрямовано, активно ведуть себе студенти і як вони готові забезпечити собі ефективну організацію самостійної діяльності.

Найважливішим педагогічним завданням на етапі діагностики умінь управління самостійною діяльністю, здійснюваною в опорі на ІКТ, є стимулювання самопізнання студентів. Відповідно до цього, доцільним є пред'явлення студентам тестів-опитувальників, що заповнюються на основі особової тобто власної самооцінки. Таким чином, технологію роботи можна побудувати в два етапи: мотиваційний етап; етап самооцінки.

Перший етап має вирішальне значення для оптимізації навчальних завдань, поставлених педагогом, і мотивації діяльності студентів по їх ухваленню. Тому основними функціями даного етапу виступають: мотиваційна (спонукає до виявлення інтересу до виконуваної діяльності); інформаційна (розкриття змістовної значущості тест-опитувальників, сутнісної характеристики досліджуваних умінь); комунікаційна (обмін думками між учасниками навчального процесу з питання дослідження, що проводиться). Реалізація даного етапу дозволяє викладачеві не тільки спрогнозувати результати дослідження, що проводиться, але і скоректувати критерії його діагностики. Інформація, отримана на даному етапі дослідження, являється відправною крапкою для осмисленого сприйняття нової інформації на подальшому етапі з метою її подальшої трансформації в нові знання. Другий етап – етап самооцінки власних умінь самостійної діяльності. По суті, на даному етапі студенту пропонується відповісти в усній (бесіда), в письмовій (тест-опитувальник) або електронній формі (автоматизований опитувальник, відеотест, контролююча програма) на ряд питань. Це питання типу: Що я робив? Чому я робив саме це? Наскільки це було важливо і корисно для мене? Чи відповідають особисто поставлені цілі і завдання цілям і завданням педагога? Що вийшло в результаті освітньої діяльності? Наскільки результат виконуваної діяльності відповідає критеріям, які ставляться? Чому у мене вийшло саме так? Чи виконано завдання до кінця? Якщо немає, то чому? Якщо так, то чому? Наскільки виконана діяльність важлива для мене і інших? Наскільки виконувана діяльність значуща для вирішення професійних завдань у майбутньому? Саме на цьому етапі у студентів виникає необхідність в глибшому аналізі власної освітньої діяльності, критичного осмислення процесу і результату своєї діяльності, можливого творчого конструювання альтернативних варіантів власних дій.

За наслідками діагностичного дослідження можна виділити чотири рівня сформованості умінь управління самостійною діяльністю студентів, здійснюваною при спиранні на ІКТ. У основу даних рівнів покладені виділені в ході експериментального дослідження наступні 4 блоки умінь: мотиваційно-цільовий, самоконтроль, самооцінка, самокорекція, а також блок, що відображає ступінь сформованості умінь роботи за

допомогою ІКТ.

1 рівень – початковий – несформованість психологічної готовності до здійснення самостійної діяльності з застосуванням ІКТ:

- мотиваційно-цільовий компонент реалізується педагогом;
- незнання загальних правил самоорганізації;
- невміння реалізувати передбачувані дії;
- переважання зовнішнього контролю і оцінки діяльності;
- відсутність елементарних навиків роботи на комп'ютері.

2 рівень – низький – готовність до здійснення самостійної діяльності з застосуванням ІКТ:

- мотиваційно-цільовий компонент реалізується студентом з допомогою педагога;
- вдосконалення рефлексивності мислення, самодисципліни;
- посилюється регулююча роль власної діяльності;
- перехід від зовнішнього самоконтролю до внутрішнього, від зовнішньої оцінки до формування самооцінки;
- елементарні знання і уміння роботи на комп'ютері.

3 рівень – достатній – здатність здійснення самостійної діяльності з застосуванням ІКТ:

- мотиваційно-цільовий компонент реалізується повністю студентами, підвищена навчальна мотивація (на процес діяльності і ре-зультат);
- вдосконалення самоконтролю і самооцінки;
- самостійний вибір об'єкту вивчення і обґрунтування цього вибору для самого себе;
- формування суб'єктної позиції в цілому;
- розширені знання і уміння роботи на комп'ютері.

4 рівень – високий – особиста потреба в здійсненні самостійної діяльності з застосуванням ІКТ:

- переважання внутрішніх мотивів над зовнішніми;
- потреба в самоосвіті;
- інформаційна культура особистості (самоврядування в інформаційній діяльності, комбінування знань і умінь, ухвалення вирішення в нестандартній ситуації, здійснення оптимального вибору засобів вирішення завдань);
- творче перетворення дійсності;
- поглиблені знання і уміння роботи на комп'ютері.

Умовне співвідношення студентів з тим або іншим рівнем сформованості умінь управління самостійною діяльністю, здійсненою з застосуванням ІКТ, дозволяє педагогу грамотно і чітко розробити технологію педагогічного супроводу, як процесу сумісного із студентом, для подолання перешкод, що заважають його самостійному досягненню позитивних результатів в професійній підготовці і саморозвитку.

Питання дослідження умінь самостійної діяльності студентів ставить перед собою завдання з'ясувати психолого-педагогічні умови ефективного формування даних умінь що динамічно змінюються.

Розкриття педагогічних умов ефективного формування умінь самостійної діяльності із застосуванням ІКТ являє собою пошук основоположних чинників в їх тісному взаємозв'язку в сфері методичного, педагогічного, організаційного, психологічного та технічних аспектів.

Використана література:

1. Жалдак М. И. Система подготовки учителя к использованию информационной технологии в учебном процессе. – Автореферат дис. докт. пед. наук. – М., 1989. – 48 с.
2. Зязюн І. А. Наукове осмислення освітнього простору культури в педагогічній теорії // Імідж сучасного педагога. Науково-практичний освітньо-популярний часопис. – Полтава, 2006. – №5–6. – С. 12–16.
3. Карабін О. Інформаційна культура студентів в контексті модернізації педагогічної освіти // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2005. – № 2. – С. 37-40.
4. Коломієць А., Коломієць Д. Міжпредметні та надпредметні проекти як спосіб розвитку інформаційної культури студента // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. – № 2. – С. 24–31.
5. Кремень В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і формування інформаційного суспільства // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2006. – № 6. – С. 5–9.
6. Каракозов С. Д. Информационная культура в контексте общей теории культуры личности // Педагогическая информатика. – 2000. – № 2. – С. 41-55.
7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : “К. І. С.”, 2004. – 112 с.
8. Яшанов С. М. Психолого-педагогічні аспекти використання комп’ютерної техніки в самостійній навчальній роботі студентів. Наукові записки : збірник наукових статей НПУ ім. М. П. Драгоманова – К. : НПУ, 2000 – С. 234-244.
9. Яшанов С. М. Комп’ютерне навчання як продукт логічного розвитку інноваційних процесів в освіті. Наукові записки : збірник наукових статей НПУ ім. М. П. Драгоманова – К. : НПУ, 2001 – С. 191-198.
10. Яшанов С. М. Використання комп’ютерно-орієнтованих навчаючих систем в самостійній роботі студентів. Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства : матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. – К. : НПУ, 2000. – С. 233-237.

Шевченко В. В. Уровень готовности студентов к использованию информационных и коммуникационных технологий в самостоятельной деятельности.

Сегодня, в рамках концепции модернизации современного образования, предметом дискуссии многих ученых, педагогов и методистов является вопрос относительно создания инфокоммуникационной среды на базе широкого использования высококачественных и высокоскоростных информационных и коммуникационных технологий.

Ключевые слова: *информационные технологии, ЭВМ, ИКТ, информационная компетентность, компетентносный подход, информационная грамотность и самостоятельная учебная деятельность.*

Shevchenko V. V. Level of readiness of students for the use information and of communication technologies in independent activity.

Today, within the framework of conception of modernization of modern education, the article of discussion of many scientists, teachers and methodists is a question in relation to creation of инфокоммуникационной environment on the base of deployment of high-quality and high-speed information and of communication technologies.

Keywords: *information technologies, PC, ICT, informative competence, компетентносный approach, informative literacy and independent educational activity.*

Юсупова М. Ф.

Одесский национальный морской университет

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМП’ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ: НАВЧАННЯ ПРОТЯГОМ ЖИТТЯ

Стаття присвячена розвитку інформаційних комп’ютерних технологій у галузі освіти.